

Bevraging stad en OCMW Mortsel (toezichter Woonwagenterrein, integratieambtenaar, cel activering en tewerkstelling)- 2015

1. Korte omgevingsanalyse

De stad Mortsel bekleedt een ietwat unieke positie in het kader van deze bevraging: de stad telt slechts een beperkt aantal Roma, maar heeft daarnaast een Rompopulatie.

Er wonen 15 gekende Roma in Mortsel, wat overeenkomt met een 4-tal gezinnen. Deze Roma zijn afkomstig uit Kosovo. Enkel de Roma met hulpvragen zijn gekend bij het bestuur.

Op het woonwagenterrein wonen 7 Romgezinnen, 14 volwassenen en 18 kinderen. 9 Romgezinnen wonen in een huis, wat overeenkomt met 16 personen.

De aantallen blijven, voor beide groepen, stabiel.

De Roms in huizen en de Roma wonen verspreid, met een zekere concentratie in de Antwerpse straat in het centrum. Deze straat trekt kansarmen aan omwille van de goedkopere huisvesting (veel kleine kamers en appartementen, in slechte staat).

De socio-economische situatie is voor beide groepen precair. Hieronder volgt een overzicht voor beide groepen.

Roma

Onderwijs en scholing

De Romakinderen volgen buitengewoon onderwijs en studeren tot ze meerderjarig zijn.

De ouders zijn analfabeet of laaggeschoold. Zij hebben geen beroepsopleiding genoten.

Werk

Het OCMW zorgde voor sociale tewerkstelling via artikel 60. Intussen zijn deze gezinnen uitkeringsgerechtigd werkloos of ontvangen zij een ziekte-uitkering. De Roma hebben onvoldoende vaardigheden om te kunnen functioneren op de reguliere arbeidsmarkt: onvoldoende arbeidsattitude, beperkte taalvaardigheid, weinig vaardigheden en onvoldoende zelfstandigheid.

Gezondheid

De Roma hebben een slechte gezondheid ten gevolge van ongezonde leef- en eetgewoonten. Ze vinden wel de weg naar de geneeskundige voorzieningen.

Taal

De kennis van het Nederlands bij ouders is beperkt. Bij de kinderen is dit beter, gezien zij naar school gaan..

Participatie

De participatie aan activiteiten is bijna onbestaande en verloopt moeizaam.

Woonwagengewoners/Roms

Onderwijs en scholing

Kinderen van de lagere school lopen regelmatig school. Participatie aan het kleuteronderwijs neemt toe, maar blijft problematisch. In het secundair onderwijs wordt nog vaak afgehaakt; veel kinderen komen terecht in het deeltijds onderwijs.

De ouders hebben veelal geen opleiding genoten.

Werk

Er is weinig bereidheid om te werken in het reguliere arbeidscircuit. Slechts 2 personen hebben regulier werk. De Roms werken wel buiten het reguliere circuit, in de autoverkoop of zwartwerk. Zij ontvangen meestal een vervangingsinkomen. Vrouwen zorgen voor het huishouden.

Financiële situatie

De Roms houden een hoge levensstandaard aan, waardoor ze veel uitgaven hebben. Veel gezinnen hebben schulden, o.m. ten gevolge van hoge ziekenhuisfacturen.

Gezondheid

De Roms hebben een zwakke gezondheid. Ze vinden vlot de weg naar de gezondheidsvoorzieningen. Voor Roms wordt de regeling sociale derde betaler gehanteerd.

Taal

De jonge generatie spreekt Nederlands. Bij de ouderen is de kennis van het Nederlands minder algemeen. Een aantal onder hen is Franstalig.

Participatie

Op het woonwagenterrein is er een speelpleinwerking, georganiseerd door de gemeente. De integratiedienst tracht de kinderen ook toe te leiden naar de taalweken die de dienst Onderwijs organiseert. Enkele Romgezinnen die niet op het terrein wonen, nemen deel aan 'spelhuisje', een laagdrempelig initiatief

voor kinderkansen. Enkele jongens voetbalden. Enkele vrouwen nemen deel aan de Werkgroep Integratie Migrantenvrouwen Mortsel, een vrouwenwerking met de focus op Oefenkansen Nederlands.

2. Methodologie

De stad werkt reeds jaren met de Roms. Daarin vervullen de terreintoezichter, de integratiedienst en het OCMW een belangrijke rol. Het OCMW begeleidt de Rom- en Romgezinnen met hulpvragen via haar reguliere hulpverlening. De terreintoezichter staat in voor de orde en regelmaat op het woonwagenterrein en de integratiedienst staat in voor ondersteunende activiteiten in het kader van het integratiebeleid.

In 2001 reeds werd tijdens een gezamenlijke studiedag van stad en OCMW over het woonwagenterrein de keuze gemaakt om alle prioriteit te geven aan onderwijs. Om de integratie in de scholen zo optimaal mogelijk te laten verlopen werden de kinderen verdeeld over de verschillende Mortselse scholen. Voor de Romkinderen werd gestart met schoolvervoer.

In 2006 werd een spijbelactieplan uitgewerkt. Gezien de vele problematische afwezigheden is er sinds 2009 overleg met Justitie. Er werd voorgesteld om de betrokken gezinnen kort op te volgen en hen te ondersteunen via gezinsbegeleiding. In december 2013, na een intensief overleg met de consultants jeugdrechtbank en de thuisbegeleidingsdiensten, startte thuisbegeleiding bij 6 Romgezinnen. Als resultaat gingen de kinderen meer regelmatig naar school. Het schoolvervoer werd in stappen afgebouwd en eindigde in juni 2014.

Het schoolproject wordt intussen getrokken door de integratiedienst en blijft focussen op de schooltoeleiding - vooral kleuterparticipatie blijft zeer problematisch - en het regelmatig schoollopen. Er is een nauwe samenwerking tussen de stad Mortsel, thuisbegeleiding, CLB, schooldirectie, ouders en kinderen. Afwezigheden worden strikt opgevolgd, via overleg met scholen, het doorgeven van aanwezigheidslijsten, en gesprekken met ouders. Bij aanhoudende problematische afwezigheden in de lagere school worden overlegmomenten gehouden met de directie en de zorgcoördinatie van de betrokken scholen. Voor het secundair onderwijs is er een structurele opvolging uitgebouwd d.m.v. regelmatige contacten en overlegmomenten met de zorgcoördinatoren, orthopedagogen en praktijkverantwoordelijken.

Naast het schoolproject zorgt de integratiedienst voor toeleiding naar taallessen en oefenkansen Nederlands, o.m. door wekelijkse samenkomsten van de Werkgroep Integratie Migrantenvrouwen Mortsel. Ook bemiddelt de dienst bij overlast en problemen.

Van juni 2014 tot juni 2015 beschikte het OCMW over federale ESF-middelen, met als doel de socio-economische integratie van de Roms en Roma in Mortsel te verbeteren. Het project werd ondersteund door het Agentschap Integratie en Inburgering (vzw Prisma). Het project had tot doel de Rom- en Romagezinnen intensief te ondersteunen, via een integrale aanpak. Daartoe werden individuele gesprekken gevoerd om de doelgroep inzicht te geven in de eigen situatie, in mogelijke keuzes en de gevolgen van die keuzes. Het project bereikte 30 deelnemers. Gezien de beperkte duurtijd waren de resultaten van dit project beperkt.

Sinds september 2015 beschikt het OCMW opnieuw over ESF-middelen, nu via de oproep 'Begeleiding Roma' van het Vlaams ESF-Agentschap. In het kader van dit project wordt met een beperkt aantal personen richting tewerkstelling gewerkt, aan de hand van dezelfde methodiek.

In 2014 moesten een aantal Romgezinnen het woonwagenterrein verlaten na een vonnis van de vrederechter. Het OCMW ving het merendeel van deze gezinnen op en zorgde voor alternatieve huisvesting. Twee gezinnen verblijven in een noodwoning. N.a.v. de nood aan woonbegeleiding van de betrokken gezinnen werd een project opgestart via een samenwerkingsverband tussen de provincie Antwerpen, de stad en het OCMW van Mortsel en het CAW Antwerpen. Doel is via het project woonbegeleiding te ontwikkelen voor deze specifieke doelgroep, die geen ervaring heeft met het 'wonen in een huis' en waarbij zich problemen op diverse levensdomeinen gecombineerd voordoen. Zo wordt bijv. gewerkt rond afvalsortering, lawaaioverlast,...

Concrete resultaten van de werking

De stad geeft aan betere resultaten te behalen bij de Roma, dan bij de Roms. Men vindt de resultaten echter nog te mager.

Er zijn wel duidelijke resultaten op onderwijsvlak, voor beide groepen. Scholen en Kind en Gezin doen veel inspanningen. Bij de Roma is de taalvaardigheid van de kinderen verbeterd. De Roms gaan meer naar de (lagere) school. De ouders vinden onderwijs belangrijker.

De verhuis van Roms vanuit het woonwagenterrein naar een huis blijkt een positief effect te hebben op het vlak van integratie: de isolatie wordt doorbroken.

Blijvende knelpunten en aandachtspunten

- Intensieve begeleiding, outreachend en aanklampend werken zijn noodzakelijk. Om vruchten af te werpen, moet er

continuïteit zijn in die manier van werken. Dat blijkt echter zeer moeilijk.

- Elke dienst en voorziening moet verantwoordelijkheid opnemen. Veel voorzieningen werken onvoldoende aanklampend. Hiervoor beschikken zij over te weinig middelen.
- Het groeiend belang van onderwijs bij de Romouders blijft fragiel: de doelgroep 'overleeft'; indien de situatie verandert, kan onderwijs opnieuw bijzaak worden.
- Sociale huisvesting blijft moeilijk: vaak zijn het grote gezinnen, waarvoor geen geschikt aanbod is. Daarnaast moet de overgang naar het wonen in een huis blijvend worden begeleid. Er moet verder worden ondersteund om overlast te vermijden (illegaal storten, lawaai, ...).
- De thuisbegeleidingen die opgelegd werden vanuit de jeugdrechtbank werkten zeer goed bij de Rompopulatie. Dit is een inspanning die echter moet kunnen worden volgehouden.

3. Samenwerking en kennisdeling

De gemeente neemt deel aan het provinciaal overleg woonwagenterreinen en het provinciaal overleg van integratiediensten, georganiseerd door het Agentschap Integratie en Inburgering. De toezichter heeft regelmatig contacten met de toezichters van andere terreinen.

Er is geen kennisdeling geweest met de projecten buurtstewards.